

ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΚΟΛΑ

«Η Μεγάλη Πλατεία»

ΑΝ ΚΟΙΤΑΞΕΤΕ τις παλιές πολυκατοικίες της Θεσσαλονίκης, θ' ανακαλύψετε ότι κάθε όροφος έχει το δικό του χρώμα, τις δικές του πρόσθετες κατασκευές, τις δικές του αρχιτεκτονικές ατέλειες, σα να μην χτίστηκε όλο το κτίριο μαζί, αλλά κομματάκι-κομματάκι. Σε καμιά άλλη πόλη της Ελλάδας δεν έχεις αυτή την έντονη εντύπωση του κολάζ. Όλο το αρχιτεκτονικό της πρόσωπο είναι φτιαγμένο με τα πιο ετερόκλητα υλικά και οι κάτοικοί της μια πανσπερμία φυλών που κατέκλυσαν τη συμπρωτεύουσα - συνήθως μετά από καταστροφές - και επέφεραν σημαντικές πληθυσμιακές αλλοιώσεις. Πάνω σ' αυτές τις λίγο πολύ γνωστές εκτιμήσεις για την κοινωνία της Θεσσαλονίκης, στηρίχθηκε και το βιβλίο του Νίκου Μπακόλα γι' αυτό ίσως σου δίνει την εντύπωση ενός κολάζ από ασπρόμαυρες φωτογραφίες εποχής. Κάθε κεφάλαιο του μυθιστορήματος αναφέρεται πάντοτε σε κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο, όμως το φόντο, το σκηνικό που στήνει πίσω του ο συγγραφέας, μοιάζει ξαφνικά να μεγαλώνει κι απορροφά κάθε πρόσωπο, κάθε ήρωα, κάθε πράξη ατόμου. Το εντυπωσιακό φόντο εξαπλώνεται και καλύπτει σιγά - σιγά οποιοδήποτε άνθρωπο πρωταγωνιστή. Ο πρωταγωνιστής είναι τελικά το ίδιο το σκηνικό του έργου, ο πρωταγωνιστής είναι η ίδια η πόλη της Θεσσαλονίκης.

Αν τα περισσότερα πεζά που έχουν γραφτεί τα τελευταία χρόνια στη Θεσσαλονίκη κινούνται στα πλαίσια μιας ανθρωποκεντρικής ηθογραφίας, άλλοτε ευρηματικής και εύστοχης, άλλοτε βαρετής και ξεπερασμένης, ο Μπακόλας είναι ίσως ο πρώτος που πραγματοποιεί το μεγάλο συγγραφικό άλμα. Καταπιάνεται με μια τοιχογραφία της γενέθλιας πόλης του που καλύπτει την εκατονταετία 1880-1980. Ο Μπακόλας στα χνάρια των μεγάλων Αμερικανών συγγραφέων του Μεσοπολέμου Φόκνερ, Τζ. Πάσος, Στάνμπεκ, φροντίζει ώστε η δράση των ηρώων να συναθρώνεται κατά τέτοιο τρόπο με ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα, ώστε να συγχέονται τα όρια μύθου και ιστορίας, δίνοντας ένα τόνο αληθοφάνειας σε κάθε περιγραφή. Όμως, η δράση των προσώπων αναπτύσσεται σαν αντίκτυπος της Ιστορίας και δεν αποσπά την προσοχή του αναγνώστη από το γεγονός πως όλοι οι ήρωες γεννιούνται, μεγαλώνουν και πεθαίνουν μαζί με την πόλη τους.

Στα θετικά της γραφής του Ν. Μπακόλα η ύπαρξη άφθονων ποιητικών συλλογισμών, σε τέτοιο βαθμό που μερικές φράσεις θα τις ζήλευαν πολλοί σύγχρονοι ποιητές, γιατί αποτελούν από μόνες τους ποιητικά δίστιχα ή τριστίχα. Αυτός, βέβαια, ο καταιγισμός ποιητικών εικόνων και συλλογισμών δεν αφήνει στον αναγνώστη μια «ανάσα» για την καλύτερη κατανόηση της πλοκής. Όμως, το ύφος του συγγραφέα όχι μόνο δεν πρέπει να θυσιάζεται σε αναγνωστικές σκοπιμότητες, αλλά και να εξελίσσεται ερήμην του κοινού, αλλιώς δεν θα υπήρχαν ποτέ τα μυθιστορήματα του Τζόις, του Μπέκετ, της Ν. Σαρότ.

Πριν δύο μήνες σε μια κριτική του ο καθηγητής Γ. Π. Σαββίδης είχε αναρωτηθεί αν υπήρχε τελικά ένα ελληνικό μυθιστόρημα που να ξαναδιαβάζεται ευχάριστα διατηρώντας ακέραιη - πέρα απ' την πρώτη ανάγνωση - την απολαυστική του δύναμη. Θα τολμούσα να θέσω ως υποψήφιο για μια τέτοια θέση το μυθιστόρημα «Η Μεγάλη Πλατεία» του Νίκου Μπακόλα.

Ν.Γ.Δ.

Ν. Γ. ΔΑΒΡΕΙΔΗΣ